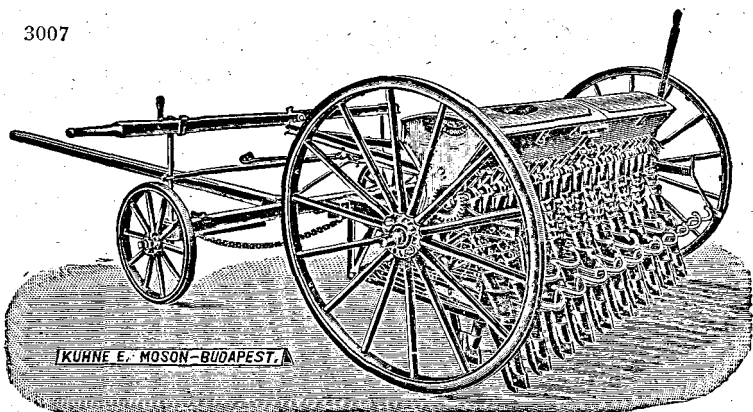

3007

Tarlóhántásra: ◆

négyvasu ekéket, hat- és nyolcvasu kultivátorokat, továbbá elsőrendű egy- és többvasu ekéket, különféle boronákat, hirneves „Mosoni Drill” és „Vera II” sorvetőgépeket, sorbatergázó „Royal Drill” kombinált vetőgépeket, láncos műtrágya-szorókat,

rostákat, szüretelő eszközöket stb. szállít:

KUHNE

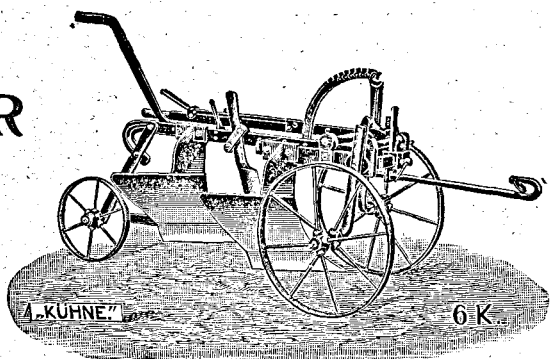
MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁR
RÉSZV.-TÁRS.

Főraktár: Budapest.

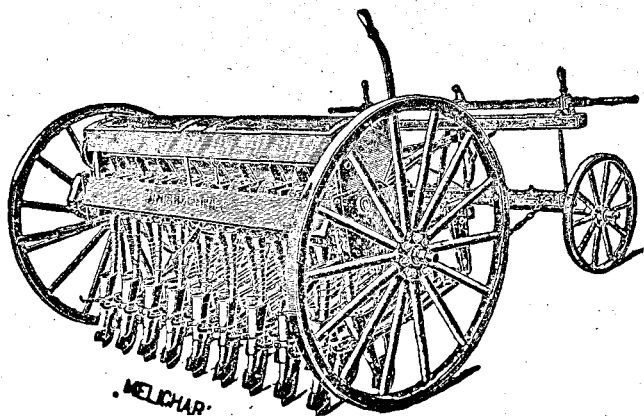
Fiókraktárak:

Debrecen, Temesvár,
Kaposvár, Szabadka.

◆
MOSONBAN.

IMPERATOR

műtrágyaszórával egyesített sorbatergázó- és sorbatergázó egyetemes vetőgépeink értékes előnyei a jelenlegi viszonyok mellett különösen fontosak. Az e géppel elérhető:

egyenletes vetés,

valamint a **műtrágya sorbatergázása** a vetőmag és műtrágya nagyfoku megtakarítását eredményezik.

EREDETI

MELICHAR „UNIKUM DRILL”

sorvetőgépeink szerkezeti egyszerűségükben rejlő tökéletességüknel és jó munkateljesítményüknel fogva világhírnévre tettek szert.

Óvakodjunk utánzatoktól!

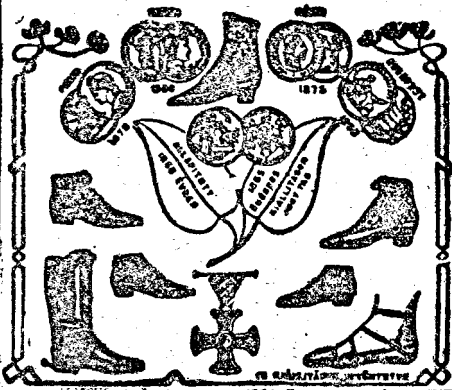
Bächer Rudolf – Melichar Ferencz

Magyarországi vezérképviselő: Szücs Zsigmond Budapest, VI., Teréz-körút 26. sz.

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁR, SZENTEGYHÁZ-UTCZA 3. SZ.

Fölvívja a n. é. közönség figyelmét előnyösen ismert, elsőrangu műhelyében a legjobb anyagból, legújabb divatszerint készült közkedveltségű **férfi és női cipőraktárára**

3008

Megrendelés után készít amerikai és francia vagy bármily tetszés szerinti faconu cipőket, a legkényesebb igényeknek is megfelelő kivitelben. — Vidéki megrendelések pontosan és gyors kivitelben mérték után, de legbiztosabban egy használt, a lábra találó cipő beküldésével eszközölköttek. — Kiváló tisztelettel: **Matutsek József.**

Azonnali belépésre keresünk

kis családú nős **gazdatisztet**, ki a gazdaság minden ágát érti. Szőlő- és komló-értők előnyben, valamint kik a román nyelvet birják. — Ugyanott egy ügyes **biró is felvétetik.**

Ajánlatok bizonyítványmásolatokkal, fizetési igény megjelöléssel **Fried Lipót és Fried Ármin címre Tövésre küldendő.**

3221

A bemutatásra meghívottak uti- (vonat) költsége megtérítettik.

KOLOZSVARI

TAKARÉKPÉNZTAR és HITELBANK Részvénytársaság

Kolozsvár, Mátyás király-tér 7. szám.

3006

Alapjai: 3 millió 347,000 korona.

Elfogad: takarékketéseket legelőnyösebb kamatoztatás mellett

és azokat a moratórium korlátozó határozmányaitól eltekintve

bármikor azonnal visszafizeti,

miáltal módot óhajt nyújtani a közönségnek, hogy pénzfelteslegeit a háboru tartama alatt is biztos helyen elhelyezhesse.

Uj intézeti székházában külön e célra épített páncceltermében

tűz- és betörésmentes rekeszeket

és értékeket tartalmazó ládák részére

tresort tart a közönség rendelkezésére.

Jó asztali bort

és

Szilvóriumot

egy-egy waggonon felüli, esetleg több waggonnyi mennyiségben, sürgösen

keres megvételre

3216

elsőrendű kiviteli cég.

Cimét megadja: **A Kiadóhivatal.**

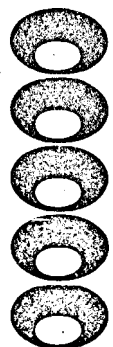
Keresek egy ügyes, képzett

gazdasági ispánt

Czim: a kiadóhivatalban megtudható.

2323

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Zsákot, Zsineget,

ponyvát, szőlőkötöző fonalat vásároljon a

32 év óta legmegbízhatóbbnak elismert

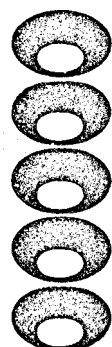
FISCHER-féle zsák- és ponyvagárban Budapest,

V., Nádor-utca 31-33. szám.

Kévekötelek, PONYVAKÖLCSÖNZŐ-intézet

Kérjen ajánlatot

3009

Tenyész szarvasmarha árverési hirdetmény.

A kolozs-tordai m. kir. állami ménegazdaság tisztavéri magyar erdélyi fajta tenyésztéséből származó tenyésztésre alkalmas 52 darab különböző koru tehén, illetve három éves üsző Tordán az állami gazdaság majorjában folyó évi október hó 20-án délelőtt 10 órakor nyilvános szóbeli árverés útján készpénzfizetés ellenében eladásra bocsájtatik.

Az árverésen csak olyan gazdák, illetve tenyésztők vehetnek részt, akik községi, hatósági, vagy gazdasági egyesületi bizonyítvánnyal igazolják, hogy gazdálkodók és a megveendő állatokat tenyésztésre szándékoznak felhasználni.

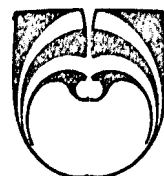
Az állatok pontos leírása a kolozs-tordai m. kir. állami ménegazdaság intézősége által (Kolozspusztá, u. p., távirda- és telefonállomás, Kolozs) az érdeklődőknek megküldetik.

Budapest, 1915. évi október hó.

M. kir. földmívelésügyi Miniszter.

3222

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELŐFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
1/2 ÉVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 FILLÉR.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJEBLENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
KOLOZSVAR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
◇ A LAP TELEFON SZÁMA: 158. ◇

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Nemzeti áldozatkészség	313
Talajelőkészítési munkálatok a tavaszi vetések alá. Sperker Ferencz	313
A Haditermény Részvénytársaság	315
Adatok az erdélyi kisgazdaságok haszonmarha- tenyésztéséről. Dr. Cséres Lajos	315
Kormányintézkedések	316
Vegyes közlemények	318
Hirdetések.	

Nemzeti áldozatkészség.

A III. hadikölcsön.

Régi időben, amikor még csak toborzott és zsoldos hadseregek álltak egymással szemben, elég volt a hadviseléshez a pénz. Akinnek több pénze volt, biztosan megnyerte a háborút, ha másképp nem, megvette az ellenség vezérét. A mostani háborúnak is fő mozgatóereje a pénz. Annyival is inkább, mert a világ legpénzesebb nemzeteivel állunk szemben, amelyek azt gondolták, hogy felhalmozott aranykészleteikkel uralkodni tudnak a világon s uralkodni tudnak azokon a nemzeteken is, amelyek fejlődésük biztosítékait nem kizárólag a pénzben, hanem az egyöntetű szervezett munkában, a tradicionális erkölcsökben is keresték, s ami fő, a legtöbbször fel is találták. Ezeknek az öröklött erkölcsöknek köszönhetjük azt, hogy a háború mozgató ereje kezdettől fogva meg volt minálunk is. Egyetlen egy ország sem tud háborút viselni pénz nélkül. Nekünk is több pénzre volt szükségünk, mint amennyi az államnak, mint szervezetnek készletben volt, épen ezért az állam immár harmadikban fordul polgáraihoz, hogy egyéni pénzerejükkel is tegyék lehetővé a hadviselést. Minden esetben a nemzet áldozatkészségére hivatkozik, már csak azért is, mert köztudattá lett, hogy a mostani háborútól a nemzet jövője nagysága függ, így van ez Németországban, így van ez nálunk is.

Ennek a körülménynek lehet köszönni azt, hogy a jegyzésre kerülő hadikölcsönöknek folyton fokozódó sikere van. Aki nálunk hadikölcsönt jegyez, tudja jól, hogy a nemzet iránt tartozó áldozatkészségén kívül a nemzet jövőjébe vetett bizalomnak egy-egy zálogát helyezte oda a haza oltárára. Most tehát, amikor a harmadik hadikölcsön aláírásra kerül, meg kell mutatni azoknak, akik a háborút csak üzleti szempontból viselték s akik egy pár millióért is kétségbeesetten futkosnak a gazdagabb semleges külföldhöz, hogy Magyarország és szövetségesei társai, ügyük igazságának tudatában nemcsak erkölcsi, de anyagi erejüket is merik kockáztatni.

Az idő a hadikölcsön kibocsájtására mindenképpen kedvező. A háború folyamán természetesen fokozott munka még a nagy drágaság dacára is kellő ellenértékre talált. Keresett az iparos, keresett a gazda, s igen sokat keres állandóan a kereskedő. A keresetből származó feleslegnek tehát a haza oltárára kell vándorolni, nem teljes áldozatként, hanem jövedelmező befektetésként. Oda kell vándorolni már csak azért is, mert az összegyűlt milliárdokkal ismét hosszú időre tudjuk biztosítani azoknak harckészségét, akik testi fáradalmaikkal, vérük hullásával, sőt sajnos, életük feláldozásával is készítik elő azt a szebb jövőt, amelyet úgy a mostani kor, mint a későbbi korok nemzedékei fognak csak kellőképpen élvezni. Ha ismételjük azt, hogy nem áldozatról van szó, amikor hadikölcsönt jegyezzük, hanem jövedelmező befektetésről, főleg azokhoz fordulunk, akik a háborúban is üzleti szellemükkel tüntek ki. Ezekről várunk legjobbat, de ha ezek olyanoknak mutatkoznak, mint ellenségeink, akkor se félünk, mert hiszen az első és második hadikölcsönrel is nyilvánvalóvá lett, hogy a jobb jövőben a háború sikerében való hit gyökérszállai épen azokban a rétegekben vastagodtak meg leginkább, amely rétegek e haza földjén csupán élni, szerényen boldogulni, de nem üzleteket csinálni és gazdagodni akarnak. A harmadik hadikölcsön kibocsájtása előtt végül idézzük a német pénzügyi államtitkárnak erőshítt és bizalomteljes mondását: „Még csak egy kicsit áldozni, s ez lesz az utolsó erőfeszítés, amire szükségünk van.”

„Talajelőkészítési munkálatok a tavaszi vetések alá.”

Ezen, a gazda jól létére és a közéletre egyaránt annyira fontos munkálatokról idézett címen az „Erdélyi Gazda” f. évi szeptember hó 19. megjelent 38. számában a gazdák és elsősorban az erdélyi gazdák okulására Gáspár József által közzéadott tanácsokhoz szükségesnek tartom részemről is hozzászólni azon okból, mert noha azon cikk az ügy fontossága és idényszerűsége miatt elismerésre méltó, de abban olyan tervezés is foglaltatik, amely annak követőire és országgrészünk közgazdaságára káros lehetne.

Az olyan módon eszközölt tarlószántás, amely által a föld színe alá került tarló és más növényi maradványok elkorhadhatnak, a gyommagvak pedig még abban az évben kicsírázhatnak és a reákövetkező mély, de 20—25 centiméternél semmiesetre sem mélyebb őszi szántás szükségessége kétségtelen. Csakis e két talajmunkálatnak előző évbeni helyes végzése

által érhetünk el az eddiginél jóval nagyobb olyan terméseket, amelyek által a gazdaságnak óriásira felszökött kiadásai mellett is haszonnal zárhatjuk le a növény- és magtermelési mérlegünket. De a cikknek azon részét, amely hibáztatja Erdély azon gazdáit, akik elvégzik ugyan a tavasziak alá az őszi szántást, azonban ennek is letörök terméscsökkenő hatását azzal, hogy tavasszal újból nem szántják azt: sem én, sem más e téren tapasztalt és nagyobb eredményeket felmutatható gazda alá nem írhatja s amelynek olvasásakor eszembe jutott a Berlinben megjelenő „Deutsche Landwirtschaftliche Presse” ben évtizedek előtt olvasott azon tétel: „Saját maga és hazája ellen vét az, aki csak tavasszal szánt; de egyenesen bünt követ el az, aki az őszi szántással a tavasszal szántástól el akasztja!”

A németek ezen aranyigazságát már csak azért is meg kell szívlelnünk, mert az okos ember nem a szépen hangzó szavakat, hanem a tetteket és felmutatott eredményeket követi; a statisztikai kimutatás szerint pedig az a nagy Németország, amelynek termésátlagai és Magyarország termésátlagai között 1883-ban csekély különbség volt, három évtized alatt majdnem megkétszerezte akkori termésátlagait a sokkal kedvezőbb klímájú Magyarországgal szemben, ahol — sajnos — csak némi termésátlag emelkedés volt ezen idő alatt; tehát felmutatott eredményeivel igazolta, hogy odavezető útja követésre méltó.

Szomorú lenne azonban, ha a 20-ik században a magyar gazdának vakon kellene követni más, bármely nagy és hatalmas nemzetnek példáját anélkül, hogy annak tudatával bírnának mely okból jó az, miért kell azt követni? Ezért elsősorban azzal kell tisztában lennünk, mi a célja a nyári tarlószántásnak, mi az őszi mély szántásnak és mindkét munkálatnak helyes végzése által állanak-e elő a talajban olyan kedvező fizikai tulajdonságok, keletkezik-e abban olyan tápanyag gyarapodás, amely a tavaszi gazdasági növények jobb, gyorsabb fejlődését elősegítse, azok nagyobb termését eredményezi és ha igen, miként biztosíthatjuk terményeink javára?

Tudjuk, hogy a termés megérlelésével veszt a talaj termő erejéből. De azt már kevesebben tudják, vagy ha igen, rendszeren nem gondolnak arra, hogy a midőn a termés learatásával a beárnyékolás megszűnik, az addig tengődött satnya, vézna gyomnövények nap-sütés és szabad légkörbe jutván, erőteljes fejlődésnek indulnak és hogy a termés létrehozásával erejéből máris vesztett földet a kedvező fejlődési viszonyok közé jutott különböző gyomok szivják és zsarolják tovább azon esetben, ha a gazda figyelme a termés betakarításán túl csak a tarló legeltetésére terjed ki.

Magyar MEZŐGAZDÁK Szövetkezete, Budapest, V., Alkotmány-utca 29.

Saját székház. — Saját borpincék Budafokon.
— Raktárak: Nyugati pályaudvar, XX. számú
közraktár. — Sertéshizláló-telepek Kőbányán.

1. Alaptőke jelenleg	— — — — —	1,270.000 korona.
2. Tisztviselők és szolgák nyugdíjintézete	— — — — —	730.000 korona.
3. Tartalékalap	— — — — —	320.000 korona.
4. Betéti állomány jelenleg kb.	— — — — —	3,500.000 korona.

Beosztás:

1. Vetőmagosztály	4. Géposztály	7. Tenyészállatosztály
2. Gazdasági anyagosztály	5. Gabonaosztály	8. Borértékesítőosztály
3. Szőlészeti osztály	6. Abraktakarmányosztály	9. Biztosítási osztály
10. Pénz- és hitellügyosztály: Betétek folyószámlára: takaré- és gazdasági üzemlőkék szövetkezetünknel való elhelyezése.

Tájékoztató és belépési nyomtatványok rendelkezésre állanak.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árbán kapható: Divatos férfi ingek, alsónadrágok, gallérok, kézelők és finom angol és francia zsebkendők. Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, hálóingek és kabátok. Fiu- és leánykafehérmű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf utódai

fehérmű, vászon és szőnyeg nagyraktára
KOLOZSVÁRT, Deák Ferenc-utca 3. szám.

Telefonszám 567.

Mátrác, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyszőnyeget szakemberi módon készítve, olcsó árbán található. — Minden fajtájú és nagyságú szalon ebédli és futószőnyeg gyapjú és csipkefüggönyök.

Amerikai önműködő ablak-rolletták egyedüli főraktára.

Ha azonban nyomban az aratás után — még mielőtt a talaj felszíne megkeményedne — ökszerűen megszántjuk a tarlót, ezen munkát által nemcsak a gyomnövények továbbfejlődését és azt akadályozzuk meg, hogy azok folytatólag enerválhassák ugyanazon évben azt a talajt, amely a kulturnövény fejlesztésével már is vesztett termő erejéből; de a tarlószántással némi termőerő visszapótlást is eszközölünk a tarlómaradványoknak és gyomnövényeknek oly módoni aláatkarásával, hogy azok aránylag gyorsan elkorhadhassanak. Utóbbi cél elérése és a kihullott gyommagvaknak kellő kicsirázhatása tekintetéből szükséges, hogy az aláatkarás sekélyen és lehető egyenletesen történjék úgy, hogy hasábok vagy rögök helyett lehető porhanyó, porlékony legyen ezen földmunkát és így módon a talaj hajcsövessége is megszüntethető! Mindezt pedig ekével történő szántással — bármily sekély legyen is az — csak akkor érhetjük el, ha utána nyomban gondosan fogasolunk is. Mert az eke kormányja által lefektetett hasábos vagy rögös föld alatt sem kell elkorhadás és ez által talajerő visszapótlás nem történhetik, sem a gyommagvak ki nem csirázhatnak és el nem érhetjük azon célunkat, hogy azok kikelve, de a tél beállta előtt már magot többé nem hozhatva, földünk lehetőleg gyommentessé váljék. Amde a tarlószántás idejében rendszeresen annyi gazdasági munka torlódik össze, hogy képtelen a gazda az ekének és fogasnak ezen kettős munkáját elvégezni. Ezért lesz újabban e célra a tárcsás borona (bataria) használva, amelyben a munka sikere érdekében kétszeresen kell a táblát megjártni, ami még mindig kevesebb idő és fogatvesztéssel jár, mint az eke munkája és amellyel általa a cél is jobban el lesz érve.

Cikkiró által ajánlott „extirpátorokkal és lókapákkal — egyes homokos és teljesen laza talajok kivételével — tarlót szántani nem lehet. Hiszen utóbbiakat az ősszel nem, csak tavasszal felszántott tengeri földek megkapálására sem lehet sikerrel használni, holott az ősszel igen, de tavasszal nem szántott tengeri földek megkapálását kifogástalanul végzik és megbecsülhetetlenek.”

Vázoltam módon végrehajtott tarlószántás által tehát talajunkban — a gyomirtáson kívül — már jobb, kedvezőbb fizikai tulajdonság és tápanyag gyarapodás keletkezett. Ezeket pedig fokozza, megsokszorozítja az őszi termények betakarítása után eszközölt mély szántás, amely sikeresen végezhető mindaddig, a míg a föld úgy meg nem fagy, hogy az ekét már be nem veszi. Lehet az vízzel telített, sőt 3—4 ujnnyira hóval borított is, csak hogy éppen megjárja az eke. Az ilyen föld felszántásához természetesen nagyobb vonó erő szükséges, a szántás is darabos, szalonnás lesz; de a rögtörök és talajporhanyítók királya, a téli fagy ingyen, kedves és értékes ajándékképpen porhanyítja lisztfinom-

ságura a legszalonnásabb, a legrögösebb szántást is, amelyben tavasszal egyenletesen elosztva rejlik a gazda legnagyobb kincse, a télen lehullott összes csapadék, amelynek a talajban megőrzésétől, valamint a tarlószántás és őszi szántással előidézett kedvező fizikai tulajdonságoknak épségben tartásától függ termésünk eredménye! Eppen azért tavasszal a talaj kellő felszikkadásával — anélkül, hogy a földet ismételt szántások — azt jól megfogasoljuk, gyomosodás esetén extirpátorral, lókapával megmunkáljuk, ezt követi a vetőgép, amely után ismét fogasolunk könnyű fogással vagy tövisboronával.

Ezen munkálattal megszüntetjük a talaj hajcsövességét és lekötjük a talajba, elraktározzuk abban a téli nedvességet, amely mellett néhány meleg nap után — eső nélkül is — jól csirázik és erőteljesen tör elő a lisztfinomságú, téli nedvességgel telített talajból a vetés és száraz időben is kellőképpen fejlődik az tovább, különösen ha gyökérzetének megerősödésével éles fogással jól megfogasolják és ilyenkor a talaj felszíni kérgesedése vagy tömörödésével időközben előállott hajcsövességet újólag megszüntetjük.

A kapásnövényeknél ugyanazon célt szolgáljuk a kapálással. Ahány boronálás vagy kapálás, annyi eső! Vagyis minden boronálás és kapálás egy-egy esőt helyettesít a nyáron megszántott és késő ősszel mélyen felszántott olyan földön, amelyre tavasszal csak azért vitétték eke, hogy a munkát befejezése után azzal a tábla négy oldalán barázdát húzatva, annak a szokásos külszint megadjuk.

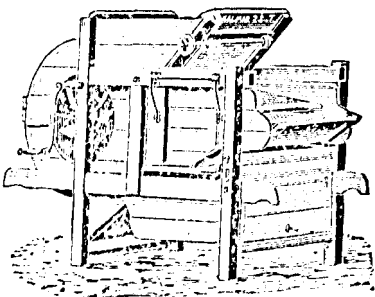
Ezzel szemben a nyáron megszántott és ősszel mélyen felszántott földnek tavaszi szántásával leromboljuk mindazt, amit nagy fáradsággal és költséggel előző nyáron és őszön építettünk! Különösen áll ez a kellő sikerülésük végett tavasszal korán vetendő árpa, zab, borsó, búkköny, lóher stb. növényeknél.

Mindazon gazdák, akik évek hosszú során át a tavasziak alá előző évben tarlójukat megszántották és elvégezték az őszi mély szántást, tapasztalatból tudják, hogy a midőn az így előkészített talajra tavasszal realépünk, akkor, amidőn a természetnél fekete vagy sötét színű föld felszíne a tavaszi nap és szárító szelek folytán szennyes szürkévé, tehát olyan színűvé változik át, amely szín rendszeren ismertető jele szokott lenni annak, hogy a korán vetendő termények vetési munkálatainak megkezdése elérkezett; ismétlem, évenként tapasztaltuk, mily kellemes, puha járás esik az ilyen talajon, amelybe lábunk besüpped, amely lépteink alatt porzik, de amelyen ha nehéz gazdasági lábunkkal talpával erőteljesen végigsimítunk azon célból, hogy a felső lisztzerű porréteg eltolásával alább is megvizsgálhassuk bevetendő talajunk szikkadási mérvét: azt tapasztaljuk, hogy ama előző évi munkánk jutalmául a bő-

kezü természet által a hajcsövesség megszüntetésére és a téli nedvesség megőrzésére alkotott lisztzerű porréteg legföllebb 2—3 centiméter vastagságú, amelyen alul a föld olyan nyirkos, nedvességgel telített, hogy azt kezünkkel labdává gyurhatjuk. Ha már most a jelzettem strukturájú földet cikkiró tanácsa szerint azon célból szántások meg tavasszal, hogy a gyomokat irtsuk: ezen célunkat el nem érők és mégis óriási nagy kárt okoznánk. Mert alig van olyan eke, amelylyel a csak 2—3 centiméteres felső száraz rétegben tudnánk szántani és ha lenne ilyen, a gyomokat — amelyek mélyebben gyökereznek — ki nem irthatja az ilyen szántásnak nem is nevezhető földpiszkálás. Ok nélkül lenne tehát elvesztegetve e célból a vonó erő, az állatokat hajtó ember és mégis bizonyos kárt okoznának azok taposásuk által. Ha pedig a gyomirtás mélységéig, vagyis a hajcsövesség megszüntetése és a téli nedvességnek a termények részére való megőrzését szolgáló lisztű porrétegen alul jár az eke, annak mélysége és a szerint rontottuk el mindazt a munkát, amelyet a tarlószántás és őszi szántással mi magunk állítottunk elő nagy költséggel és azon felül azt is, amit a természet ajándékaul kaptunk: amennyi nedvességgel telített földet felszínre hozott az eke és annak kormányja fényes, összenyomult sávokban vagy hasábokban kenészerűen lefektetett! Mert az ilyen földet a legjobban alkotott eke kormányja sem tudja a kívánt módon, omlósan összetörve, maga után hagyni. Most aztán jön a fogasnak sűsűsi munkája, amelyet az eredményre vezető jó talajmunkához szokott gazda szánalommal, vegyes irtózáttal szemlél az ilyen fogasolással kinlódó embertársánál! Valójában helytelen is erre a fogasolás vagy boronálás kifejezés. Ha az eke nyomát követi a fogással való kinlódás, akkor annak munkája inkább taposva és gyurva simításnak nevezhető. Mert a fogasnak többszörösen kell egy nyomon járnia, mialatt az állatok összetapodják, összegyurják a nedves földet, amelyet a vonszolt fogas némiképpen elsimit.

Ez a munkát a faltapas, vagy a téglát készítő cigány munkájához hasonló! Ez is, az is kökeménységűvé válik a tavaszi szelek és nap hatása alatt. A különbség a kettő között az, hogy a míg a faltapas és téglának kelléke a minél nagyobb keménység, addig az ilyen gyurt, taposott, simított és szárított talajban a magvak csirázni, a gyökérszálaicskák terjedni, erősödni s a zsenge növény fejlődni nem bír, csak satnyán, csenevészten tengődik.

Ha pedig megvárja a gazda az ilyen szántásnak megszáradását, akkor sem fogasol vagy boronál a fogas, hanem szerkezetével ellenkező, erejét meghaladó munkára, a rögtörő helyettesítésére kényszerítették. Ezen esetben is az állatok az egy nyomon sokszor járással összetapodják, összegyurják a talajt anélkül, hogy a

Minden gazdaságban :: Európaszerte első helyen elismert kitűnő szerkezetű és nélkülözhetetlenek. :: legolcsóbb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő

**„EREDETI KALMÁR-ROSTÁK”
és „HERKULES” TENGERIMORZSOLÓK
KALMÁR ZS. és Társa, Hódmezővásárhely**

különleges terménytisztító gépgyár és vasöntöde.

Ezévi újdonságainkról sziveskedjék ingyen árjegyzéket kérni.

rögök összeomolnának. Így is, úgy is — óriási nagy munkával — teljesen elrontották mindazt, amit a tarlószántás, az őszi mély szántás és a téli fagy munkájának következtében birtunk. Megsemmisítettük a földnek növényeink fejlődésére oly becses és szükséges puhaságát, omlósságát, pórhanyósságát; megsemmisítettük lisztszerű felsőrétégét, a talajnedvesség ezen elzáróját és elősegítettük, előállítottuk ezen visszás, irtózatossá munkával a talajban a hajcsövességet, amelynek kárt okozóbb nagyobb ellensége nincsen a gazdáknak száraz évek április és május hónapjaiban!

Eklatáns példát szolgáltatott erre éppen a mostani 1915-iki év, amidőn március havában még tél közepén is szokatlan nagymennyiségű hó hullott le az akkor már teljesen fagymentes földre, amely azt lassu olvadásában úgy szivta magába, hogy vízáradások be nem állhattak. Ily módon megbecsülhetetlen kincset nyertünk előző őszi felszántott, de tavaszon ekével nem bántott földeinkre, tekintettel arra, hogy a tavasz második része és a nyár eleje szokatlan száraz volt. A tavaszi szalmásoknak ez évben tavaszi szántás mellett csakis ott volt jó termése, ahol laza volt a talaj és kötöttebb földeken csak az előző őszi felszántott, de tavaszon nem szántott téli nedvességgel telített, porhanyó talajokon. A tengeri — Erdély laza talaju folyókmenti térségeinek kivételével — a hegyeken és Erdély kánaánjában, a „Mezőségben“ ki sem kelt a tavasz szántott táblákon. Csak nagy későn — ahol helyi jó esőt kapott — kelt ki; de már be nem érhetett a szeptember végén nálunk rendszeren bekövetkezni szokott derekig. Éppen most, amidőn az irtózatoss világháború még a második évben is dúl és megszünésének halvány reménysugara sem dereng; amidőn azt, hogy lenni vagy nem lenni nemcsak a harctéren küzdő millióknak fegyver és municiója dönti el, hanem attól függ, ki bírja tovább — a pénzen kívül — terménnyel, hussal, ruhával, rézzel, nikkellel, bronzsal; fáj az embernek a lelke amidőn látja, hogy a temérdek sok tengeri éretlen maradt csak azért, mert a földnek — az őszi szántások kivételével — nem volt meg az a struktúrája, amely mellett idejében csirázhatott, kikelhetett, fejlődhetett és beérhetett volna.

Az 1915. évnek káros tanulságain okulnunk kell. A tavasziak alá annyit szántunk fel őszzel, amennyit — bármily megerőltetéssel is — bírnak. A normális idők beálltával pedig igyekezzünk gazdaságainkat részint állati erővel, részint motorokkal, nagyobb birtokon gőzekével akként felszerelni, hogy a tavaszi összes vetéseknek előző őszi minden talpalattnyi földet felszánthassunk. Válgják ez Erdélyben is kivételeket nem ismerő, áldásos rendszerré, a nélkül azonban, hogy az őszi mély szántást, cikkiró tanácsa szerint még ugyanazon évben az extirpator, tárcsásborona és lókapu fölösleges, sőt elönytelen munkájával tetőznék. Mindhárom talajművelési eszközt tavasszal a vetőgép előtt kell a szükség szerint felhasználni, az akkor káros eke helyett a gyomok irtására. Mert ezek specielle, ezen célra lévén készítve, sikeresen irtják a gyomokat a nélkül, hogy az ekének vázoltam hátrányait okoznák. A vetőgépet kövesse a tavaszi vetési munkát befejezéséül a másodszori fogasolás könnyű fogással, vagy tövisboronával. Csakis így óvhatjuk meg terményeink részére a talajnak azt a tápanyaggyarapodását és azokat a kedvező fizikai tulajdonságait, amelyeket előző évi munkánkkal előidézünk s a tél pedig megsokszorozott és csakis így biztosíthatjuk a téli nedvességet is, amely nélkül száraz években terményeinknek hozama alig fogja fedezni a termelési költségeket.

Mindaz a természetnek kellő megfigyelésén alapszik, vagyis azon, hogy megtudjuk érteni annak gazdasági üzletünkre előnyös, azt előmozdítani hivatott és képes, tárcánkat nem terhelő hatalmas erejét, amelyet a Mindenható oly bölcsen és bőkezűen alkotott meg és rendezte be a természetet a segítségünkre, fáradságos

munkálkodásunk eredményeinek fokozására. Igyekezzünk, törekednünk kell ezt a becses ajándékot saját boldogulásunkra és a köz javára minél nagyobb mértékben, minél célravezetőbben kiaknázni és felhasználni azon mesterségben, amely mostanság már nagyon nehéz és amely — hogy jövedelmező lehessen — a legtöbb elméleti és gyakorlati szakismeretet, tapasztalatot, éles megfigyelést, meg gondolást, mérlegelést, reális számítás és mindezek alapján folyományaként kellő időbeni célravezető, helyes, erélyes cselekvést kíván.

Kolozsvár, 1915. október 4.

Sperker Ferencz.

A Haditermény Részvénytársaság.

Mint minden új intézmény ellen, úgy a Haditermény r. t. ellen is gyakoriak a panaszok. Nem is csoda. A H. T. az egész ország termésének összegyűjtésére és kereskedelmi forgalomba való hozatalára alakult. Hirtelen jött létre, emberek csinálták, s bizony az óriási munkának megfelelő emberanyagot összegyűjteni nem igen lehetett. A gabonakereskedelmet előlőt tizezer hivatásos kereskedő bonyolította le, s teljesen a kénye-kedve szerint. Volt aki féláron vett búzát, s kétszeresen adta el, voltak nagy gabonakereskedők, akik gyönyörűen megmilliomosodtak, míg a termelő majdnem tönkre ment. Ezeket a dolgokat akarta kikerülni a kormány, amikor egységesítette, egy szervezetnek adta át az ország gabonatermésének lebonyolítását.

A kezdet kezdetén természetesen dűcögösen megy minden. Sokan különösen amiatt panaszkodnak, hogy a Haditermény Részvénytársaság megbízottai dacára, hogy a termelő kellő időben felajánlotta termését, nem fizették ki a felajánlás idején még érvényben volt magas árakat. Ennek meg van az oka. A bizományosok csak akkor fizethetnek, ha a felajánlott terményt átveszik. Már pedig a termény átvételét száz és száz különböző ok hátráltatja, a legfőbb ok vasúti menetrendeknek gyors változása, az ezzel járó kocsis hiány, sőt sokszor az iga erő hiánya is, de okozhatja a termények késedelmes átvételét a zsák hiány is, s emellett az a körülmény, hogy sok vidéken megbízható bizományos talán még maig sincs kinevezve, holott a H. T.-nak csakis megbízható emberekkel lehet dolgoznia, olyanokkal, akiben biztosíték van, hogy sem a termelőnek, sem pedig magának a szervezetnek kárára nem dolgoznak, mert hiszen a H. T. nem nyereségre alakult szervezet, annak vezetői teljes önzetlenséggel és igyen vállalták el a reájuk bízott s bizony nem könnyű munkát.

Ahol méltányos panaszok vannak, azokat a H. T. iparkodik a lehető legigazságosabban orvosolni, már csak azért is, mert vezetői között egyenlő arányban vannak a gazdatársadalmi szervezetek, miniszteriumok megbízottjai, mint pedig gabona-nagykereskedők, akiknek egyedüli módjuk van egy rengeteg mennyiségű termény egybegyűjtésére, gyors kifizetésére, mint amilyent az ország jelenlegi termése képvisel.

A H. T. nem tesz kivételt a malmokkal szemben sem. A malmok a részükre szállított gabonát átlagos áron kapják, éppen azért nem olcsóbb ma sem a liszt, mint mikor a magasabb terményárak voltak érvényben. A malmok tulajdonképpen ma drágában kapják a búzát, mint rendes napi ár, ennek a körülménynek tehát a lisztárakban kell kiegyenlítődést nyerni.

Az előfordult sérelmeket tehát türelemmel kell vi elni, ami a legszükségesebb háborus erény. Ismételjük, hogy a H. T. sokkal fiatalabb intézmény, sokkal nagyobb és komplikáltabb szervezet, semhogy attól teljesen kifogástalan és tökéletes munkát lehetne kívánni. Ez szolgáljon felvilágosításul azoknak, akiket a mai terményeladásnál bármiféle képzelt vagy valóságos sérelem ért.

Adatok az erdélyi kisgazdaságok haszonmarhatenyésztéséről.

Irta: Dr. Csérer Lajos.

1.

Az ezeréves Magyarország egyik legkedvesebb emléke Feszti Árpád „Magyarok bejövetele“ című képe, — bizonyára történelmi adatok alapján — hűségesen igazolja, hogy a magyar már hazátkereső vándorútjában is nagy és változatos „élő leltárral“ utazott. Hiszen a harci paripákon vágató honfoglalók mögött ott tódul (a képen) a hasznos marhák mindenféle nyája, mintegy, „forgó tőke“ keretét alkotva a szekeken lassan bevonuló családok és nemzetségek körül s egyben igazolja, hogy az „Ungur“ már a turáni pusztákon is gondos állattenyésztő gazda lehetett, az a történelmi kútfőkből is következtethető, melyek szerint az őshazában ha az erdők vadja s a vizek halja elfogyván, a nyájak elől is megkopott a legelő, így új hazát kellett keresni.

Némely történelmi kutató az őshazából való kimozdulás okául ugyan az akkori „sárga veszedelmet“, a Középázsiaiban mindjobban terpeszkedő mongol néparadatot vallja, mely elől ki kellett térnie a maroknyi magyarnak, de hogy nem egyszerűen batyuval szalasztott népség volt, igazolja a ma állattenyésztése is, tehát ezer év óta a magyar gazda kezén élő haszonmarha fajták is. Nézd meg például a Hortobágy pusztán a szélviharban megvadult fehér marhagulyát, az erdélyi Mezőség acélizmu szürke baromját, amint a hegyoldalt az „élő-gép“ nyugalmával szántja, vagy csudáld meg a Székely hegyek zord magasain telelő darvas (busa) marhát, amint éveken át tűrő kisigényűséggel nevel testében szikla csontozatot s acélizomat, hogy utóbb — ökörkorában — a Tiszamentén húzva a hármast ekét: dokumentálja az alkalmazkodó képességet. Talán több, mint történelmi kuriozum, hogy ez a fehér szarvasmarha a honfoglalásban segítő társa volt a magyarnak! És az volt az ősi formájában már alig található magyar ló is, meg a szintén pusztuló magyar juh. Csak ez a három állatfaj volt és van úgy megalkotva, hogy talán százéveken, hegyeken, vizeken, pusztaságokon, veszedelmeken s nem mindig bőséges füvelőkön át hűséggel, fáradhatatlanul bírta követni gazdáját. És ezek a történelmi élő tanúságok ma is itt tenyésznek még, bár apad a számuk* romlik a standardjuk, mert a modern spekuláció s gyorsan sokat akaró szellem a pusztaszeri tervezők utódját kezdi kizökkenteni „ázsiai“ konzervatívizmusából. De mert most már komolyan hiszem, hogy a jelzett három magyar állatfaj természetadta tanúságtevői a honfoglalásnak és megtartásnak, aggódom, hogy a Feszti Árpád képén tul lesz-e leírója, írásban megörökítője ősi házi állatainknak: vagy száz év múlva talán csak a dajkamesékből kap hirt az új magyar.

*

Az ősi értelemben vett marhatenyésztésnek ma utolsó menedéke az erdélyi fensík. Erre predesztinálják természeti, közlekedési, kulturális és gazdasági viszonyai, azaz valljuk meg azért elmaradottabb hazánk egyéb vidékeihez képest még mezőgazdasági téren is: de éppen azért legtermészetesebb konzerválója a magyar marhának, a magyar juhnak, a bivalynak, sertésnek, sőt ne tagadjuk a kecskének is, már kevésbé a magyar lónak, amely már-márázsiai elmaradottságot mutat. Az erdélyrészi állattenyésztés az ország más vidékeihez viszonyítva — számszerűleg elég jól áll, máshol csak a tejlő marha nagy előnyomulása viszi feljebb, — azonban Erdélyszerte az állattenyésztés ősi és főképpen való mesterség, amely a havasokon alig különbözik a hajdani turáni

* Ez a közlemény a háború előtt íródott — a „háború gyomra“ azóta sok értékes erdélyi állatanyagot fogyasztott el.

szokásoktól, de a modern közlekedési erek mentén s művelődési gócpontok körül viszont „svájcer mértékét megütő” kifejtett állatgazdaság van. És egy szép álom villan meg agyamban: hogy Erdély közlekedési, kereskedelmi, földrajzi izoláltságánál fogva legalkalmasabb az állattenyésztési ágának, mint fő gazdasági üzemi ágának beállítására, mint ilyen a kelet és nyugat határán alkalmas haszonmarha-generátorok termelésére: fehér marháját keresni fogja a podoliai és szármata síkság, színes, (nyugati) tenyészállatát a Balkán, igavonó és havasi hustermelő állatát pedig átveszi a nyugat. Ime az erdélyi haszonmarha tenyésztési politikájának ez lehetne

a nagy vonású vázlata: ha a társadalom konzervatív, minden kapkodástól menten erre rendezkednék be, ha a közgazdasági politika ebbe beleszótaná az erdélyrészi mezőgazdaságot különleges eszközökkel, esetleg nem irtózna különleges imperatívumokkal mint fajták, tenyészkerületek, tenyészirányok stb. szigorú és hosszú időkre való megállapítása. Mindezek tetejében azonban a nagy távolságok okán célszerűbb forgalmi, kereskedelmi, sőt vámpolitikai berendezésekkel a Dunától a Fekete tengerig terjedő vidék állattenyésztési központjává kellene fejleszteni az erdélyi állattenyésztést, — ha az álmokat meg lehet valósítani.

I.
Az álmok világából azonban a valóra akarok ébredni, amidőn jelen munkálatomban vázolni óhajtom a mai erdélyi haszonmarha tenyésztést, illetve annak törzsökét, a népies (tömeges) szarvasmarha tenyésztést. Mellékelt táblázatomban Erdély különböző vidékeiről 15 olyan válogatott községet emelek ki, amelyek állattenyésztése, nemcsak hogy híven tükrözik az erdélyrészi népies állattenyésztést, de a szarvasmarhatenyésztésben az átlagnál már különben is mutatnak, azaz olyan példák ezek, amelyek színvonalára kell, hogy minden erdélyi község törekedjék:

Statisztikai adatok az erdélyi falusi gazdaságok haszonszarvasmarha tenyésztéséről.

(Dr. Cséser Lajos adatai 1912.)

Község (Vármegye)	Lakosok száma	Lakosok nyelve	A szántóföldi terület			Összes hold	Ló	Csikó	Erdélyi szürke szarvasmarha				Növendék szarvasmarha	Ökör	Bivaly	Juh	Sertés	Kecske	Jegy/et
			A szántóföldi terület	A kaszáló rét terület	A legelő terület				d	a	r								
a) Erdélyi szürke szarvasmarhát tenyésztő példák																			
1 Gyimesközéplök (Csik)	3918	m.	415	2424	3207	7688	357	39	1141	—	136	1079	290	—	4115	686	144	szabad	
2 Dedrád (Kolozs)	2040	sz.	3142	555	383	4825	163	18	847	68	—	335	312	24	485	92	—	„	
3 Kékes (Szolnok-Doboka)	1070	m. o.	1983	241	186	3138	48	6	142	26	—	80	66	16	840	96	—	nyomásos	
4 Moha (Nagy-Küküllő)	1300	m.	2455	712	507	3978	101	16	265	22	—	216	180	32	1311	561	1	szabad	
5 Bátos (Kolozs)	1591	sz.	3164	938	2584	8535	356	39	474	63	—	507	155	22	2597	512	38	szabad	
b) Nyugati fajú szarvasmarhát tenyésztő példák.																			
6 Uzon (Háromszék)	1776	m.	2723	570	146	3835	92	5	95	222	—	170	285	24	130	678	2	„	
7 Segesd (Nagy-Küküllő)	1413	sz. o.	1859	759	336	5185	52	31	1	335	—	357	110	—	—	334	—	„	
8 Szászbogács (Kis-Küküllő)	1150	sz.	1602	407	395	3563	32	2	50	250	—	40	80	50	500	720	—	„	
9 Kőkös (Háromszék)	1300	m.	1562	487	6	2293	85	21	31	230	—	115	70	6	909	644	—	részben nyom.	
10 Hégen (Nagy-Küküllő)	1027	sz. o.	1561	1174	1055	6389	204	76	5	203	—	213	189	200	1188	822	—	„	
c) Havasi tarka szarvasmarhát tenyésztő példák.																			
11 Borgó-Beszterce (Beszterce)	2899	o.	1609	3484	1477	21630	375	28	3	—	671	420	170	—	3660	360	—	szabad	
12 Malomviz (Hunyad)	1100	o.	700	1030	15000	45000	100	—	—	—	600	1000	100	18	20000	500	1000	„	
13 Havasnyárfalu (Kolozs)	2476	o.	1455	2728	392	13256	105	1	87	—	546	348	260	—	1877	82	63	„	
14 Remete (Alsó-Fehér vm.)	2053	o.	3224	2302	3628	12770	150	80	55	—	250	300	200	—	20000	100	200	„	
15 Felső Szamos (Kolozs)	350	o.	193	132	—	1040	3	—	15	—	23	44	28	—	270	4	35	„	

A táblázat adatait előbb összehasonlító képbe kell foglalnunk. Főjellege a táblázatnak, hogy a haszonmarhatenyésztés adatait három (erdélyi szürke marha, nyugati és havasi tarka szarvasmarha) csoportban különítettem el ugyan, de a főbbi számadatokból is mégis közös keretet kell megalkotnunk. Erdélyi minden vidékről összeszedett községek lakosainak száma változatos nagyságú. Vannak nagy lélekszámú helyek, amelyek azonban nem alkotnak zárt nagy községet, mert a havason nagy területen szétszórt települések (Havasnyárfalu, Borgóbeszterce stb.) szinte, túlnagy (havasali) határukat csak állattenyésztéssel értékesíthetik, viszont kisebb lélekszámú községek (Segesd, Kőkös stb.) kedvezőbb földrajzi fekvésben, kisebb határon talán értékesebb állattenyésztést produkálhatnak, mert a havasali kiterjedt fütermő helyeket itt a na-

gyobb szántóföldi termelés, illetve a mesterséges takarmány pótolja. A táblázat községeiben egyéb állatnemekből is jelentékeny mennyiségeket találunk s az arányok összehasonlítására a számos állat fogalom lévén alkalmas, például: Havasnyárfalun 1518, a kicsi Felsőszamoson 123, Gyimesközéplőkon 2756, Remetén 2260, Malomvizen 2971, Kőkösön 655 és Uzonon 964 drb. a számosállatlétszám: ez az elterjedési méreteket jelenti; az állatsűrűséget azonban a területi viszonyszám fejezi ki, így például a hunyadmegyei Malomviz havasali község összes határából (45000 kat. hold) 15 kat. hold fütermőterületéből 5·4 kat. hold esik egy számos állatra, a kevéske szántóföld egy kat. holdjára 4·2 számos állat jut, viszont az erdélyi normális határu Uzon (Háromszék-vármegye)-ban már csak 3·9 kat. hold esik az

összes határból egy számos állatra, a szántóföldből 2·8 katasztrális hold és már fordított lesz a viszony a fütermő területeknél (726 kat. hold), a melyből csak 1·3 kat. hold jut egy számos állatra. Még plasztikusabb lesz a kép, ha a „sámos” állatot (500 kilogramm) husértékekre számítjuk át, úgy Uzonban az összes határnak 1 kat. holdjára 126 mm., Malomvizen csak 33 métermázsa husérték esik. Kiáltó bizonyosság, hogy a mezőgazdasági termelés belterjeségével kisebb természetes fütermő terület mellett is mennyire fejleszthető az állattenyésztés, de fejleszthető lenne az az erdélyi havasi telepeken is, bőven állván rendelkezésére a természetes füvelők: s itt talán még csak az iskola, a jó példa — és a „gazdasági” közigazgatás esnek meszire!

(Folytatjuk.)

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

A m. kir. ministeriumnak 3511/1915. M. E. számú rendelete az 1915. évi tengeritermésnek zár alá vételéről.

A m. kir. ministerium a háboru esetére szóló kivételes intézkedésekről törvényes rendelkezések alapján az 1915. évi tengeritermés tekintetében a következőket rendeli:

I. Az 1915. évi tengeritermésnek zár alá vétele.

1. §.

A közélémezésnek és a köz-zükségletnek az 1915/16. gazdasági év folyamán, illetőleg ezen a gazdasági éven belül a jelen rendelet hatályon kívül helyezéséig leendő biztosítása érdekében az 1915. évi tengeritermésnek árusítása és egyébként forgalomba hozatala csak a ministerium rendelkezési értelmében és az általa megállapított feltételek mellett történhetik.

Evégből minden termelőnek 1915. évi tengeritermelése a közélémezés és a köz-zükséglet célszerű biztosítása érdekében a jelen rendelettel zár alá helyeztetik és a felől a termelő a jelen rendelet érvényességének ideje alatt

csak az abban megszabott korlátok között rendelkezhetik.

A jelen rendelet alkalmazásában termelőnek kell tekinteni azt is, aki az 1915. évi terméskől munkabér, részesművelés, vagy konvenció fejében kap a termelőtől tengerit. Ehhez képest a zár alá vétel a munkabér, részesművelés vagy konvenció fejében kapott tengerire is kiterjed és a birtokos azzal szintén csak a jelen rendeletben megszabott korlátok között rendelkezhetik.

2. §.

A termelő a termésének azt a részét, amelyet magának saját házi és gazdasági szükségletére megtarthat, erre a célra szabadon felhasználhatja.

A házi szükséglet címén az 1916. évi tengeritermés felhasználásáig terjedő időre azon személyek figyelembevételével, akik a termelő (1. §.) háztartásában rendszerint természetben ellátást élveznek, annyi tengerit lehet számításba venni, mint amennyi tengeri rendes viszonyok között azon a vidéken ilyen célra hasonló időtartam alatt rendszerint szükséges.

Gzdasági szükséglet címén az 1916. évi tengeritermés felhasználásáig terjedő időre

csak a természetben kiszolgáltató terménybeli járandóságok (alkalmazottak, cselédek, munkások munkabére, része, konvenciója), a vetőmag és az állatállomány szükséglete vehető számításba. Ezen a címen a termelőnek nem csupán a termés helyén, hanem másutt levő gazdaságában felmerülő ott nem fedezett szükséglete is számításba vehető.

Mezőgazdasági szeszfordjében való feldolgozásra tengeritermésből a termelő a m. kir. pénzügyminiszter által 1915. évi szeptember 7. napján 99,700. sz. a. kiadott rendelete (a Budapesti Közlönynek 1915. évi szeptember hó 8-iki számában) 5. §-ának megfelelő mennyiségét használhatja fel.

Arra nézve, hogy a termelő egyéb üzembe mennyit használhat fel, a jelen rendelet 10. §-a irányadó.

3. §.

Tengeritermést köteles a termelő a jelen §-ban a megjelölt közigazgatási hatóság fel-szólására az 1914: L. t.-c. 2. §-a és az 1915: XIII. t.-c. 1. §-a értelmében bejelenteni, vagy feltárni és a termésnek a saját házi és gazdasági szükségletét meghaladó részét köz-zükségleti célokra az 1914: L. t.-c. 3. §-a értelmében átengedni.

Azt, hogy tengeriből egyes törvényhatóságok területén mily mennyiséget kell közszükségleti célokra igénybe venni, a földművelésügyi miniszter állapítja meg.

Az egyes törvényhatóságokra kivetett mennyiségnek a törvényhatóság területén fogantatandó igénybevételét a törvényhatóság első tisztviselője a földművelésügyi miniszter által kiadandó rendelet szerint intézi.

Az igénybevétel tárgyában kis- és nagyközségekben a főszolgabíró, rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány, illetőleg helyettesük, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács által megbízott tisztviselő, Budapest székesfővárosban a kerületi előjáró vagy helyettese, Fiume városában és kerületében a tanács által megbízott tisztviselő jár el.

Az átengedési kötelezettség elől vita vagy panasz esetében az 1914: L. t.-c. 7. §-ában említett hatóságok határoznak.

Ha az igénybevett tengeri nincsen letörve vagy lemorzsolva, a birtokos köteles a tengeri töréséről és morzsolásáról annak idején gondoskodni és a rendes gazda gondosságával ügyelni arra, hogy igénybevett készletének minősége az átvételig meg ne romoljék és emberi élelmezésre alkalmas állapotban megmaradjon.

Az igénybevett készleteknek az igénybevételétől az átvétel időpontjáig való őrzését és gondozásáért havonként és métermázsánként 50 fillér jár; az őrzési és gondozási díj összege azonban métermázsánként 3 koronát meg nem haladhat.

Az emberi élelmezésre alkalmas készletekért a hatóságilag megszabott legmagasabb ár (13. §.) fog térítésül fizettetni. Ha az igénybevett mennyiséget a hatóság morzsolatlan állapotban kívánja átvenni, a térítés 20%-kal kevesebb, mint a hatóságilag megállapított legmagasabb ár.

Ha az igénybevett készlet bármi okból magromlott és azért a közszükségleti célra kivetett mennyiségbe be nem tudható és át nem vehető, a megromlott készlettel mindazonáltal a törvényhatóság első tisztviselője rendelkezik, az ilyen készletekért azonban csak a minőségüknek megfelelő ár fog fizettetni, amely azonban a hatóságilag megállapított legmagasabb ár 75%-ánál nagyobb nem lehet.

A termelők kötelesek a jelen rendelet értelmében igénybevett készleteiket a 4. bekezdés szerint eljáró hatóságok utasításának megfelelően a 2072/1915. M. E. sz. rendelet 8. §-a alapján szervezett Hadi Termény-részvénytársaságnak vagy a hatóság által kijelölt szervnek a megállapítandó időben átszolgáltatni és erre a célra kijelölt legközelebbi vasúti vagy hajóállomáshoz szállítani. A térítés az árunak a kijelölt állomásra történt szállításakor fizetendő.

Aki tengeritermését a hatóság felszólítására be nem jelenti, vagy fel nem tárja, vagy pedig azt elrejtji vagy eltitkolja, ugyancsak az is, aki igénybevett készletét elidegeníti, vagy az igénybevétel tárgyában intézkedő hatóság rendelkezéseit megszegi, az 1914: L. t.-c. 9. §-a értelmében kihágás miatt két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

4. §.

A tengeritermésnek a saját házi és gazdasági szükségletét meghaladó azt a részét, amelyet az előző § alapján közszükségleti célokra igénybe nem vettek, a termelő adás-vétel útján vagy más módon elidegenítheti, de csak olyanok részére, akik a jelen rendelet értelmében (5. §., 7-10. §§) a termelőtől tengerit vásárolni jogosítva vannak. A termelő tengeritermésének a saját szükségletét (2. §) meghaladó részével egyébként nem rendelkezhetik, azt fel nem használhatja, fel nem öröklétheti, el nem idegenítheti, sem azon jogot másnak nem engedhet. A termelő, aki ennek ellenére termékével olyan részére rendelkezik, akiről tudja, hogy a jelen rendelet szerint vásárlási jogosultsága nincsen, vagy azt tullepi, valamint

az a termelő, aki a tengerikészletét a köteles gondosság elmulasztásával a romlástól meg nem óvja vagy azt szándékosan emberi élelmezésre alkalmatlanná teszi, ezért a jelen rendelet szerinti felel.

Tilos a termelőnek tengeritermését annak a hatóságnak a területéről, ahol a gazdaság van, elszállítani. Más törvényhatóság területén levő gazdaságába azonban tengerijét a termelő elraktározás, vagy a jelen rendelet szerint megengedett felhasználás végett a törvényhatóság első tisztviselőjének engedélyével elszállíthatja. Az 1. § 3. bekezdésében említett személyek a munkabér, rész, vagy konvenció fejében kapott tengerit állandó lakásuk helyére akkor is elszállítják, ha ez a hely annak a törvényhatóságnak a területén kívül fekszik, ahol a tengeri termelt. A földművelésügyi miniszter ott, ahol ez eddig is szokásban volt, a feltételek megállapításával engedélyt adhat arra, hogy a termelők a tengerijüket tengelyen a szomszéd törvényhatóság területére elszállíthassák abból a célból, hogy azokat ott nyílt piacon, akár egyébként eladhassák olyanoknak, akiket a jelen rendelet a termelőktől való vásárlásra jogosít.

A zár alá vétel a tengerinek végrehajtás útján való lefoglalását nem akadályozza, a lefoglalás esetében követendő eljárásra nézve a m. kir. ministeriumnak 1915. évi augusztus hó 9. napján 2958/915. M. E. szám alatt kiadott rendeletét (a Budapesti Közlönynek 1915. évi augusztus hó 10-iki számában) kell alkalmazni.

II. Vásárlás a vevőnek saját házi gazdasági szükségletére.

5. §.

Aki maga nem termelő, vagy akinek saját házi és gazdasági szükségletét saját termése nem fedezi, az 1916. évi április hó 1. napjáig jogosítva van saját házi és gazdasági szükségletére akár elővétellel, akár készárúvétellel megbízott útján is bármely termelőtől, bárhol tengerit vásárolni. A kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel és a belügyminiszterrel egyetértve a vásárlásra megszabott határidőt egyes törvényhatóságokra nézve indokolt esetben meghosszabbíthatja.

A házi és gazdasági szükséglet megállapításánál a 2. § 2. és 3. bekezdése irányadó. A fél vállalatában való feldolgozásra szánt, valamint az állathizlálásra egyébként szükséges tengerimennyiségek beszerzésére nézve a 10. § szabályai irányadók.

6. §.

A saját házi vagy gazdasági szükséglet fedezésére az 5. § alapján vásárolt, vagy egyébként szerzett tengerit a szerző fél, amennyiben azt a családi vagy gazdasági viszonyainak változása miatt eladni kívánja, csak a 7., 8. és a 10. §-ok értelmében vásárlásra jogosultnak és csak a helyi közigazgatási hatóság engedelmével adhatja el.

III. Vásárlás közlelmezési és egyéb közszükségleti, valamint továbbeladási és ipari célokra.

7. §.

A közlelmezés biztosítása céljából a vármegyei és a városi törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok, nagyobb ipari telepek, közlekedési és egyéb vállalatok, fogyasztási szövetkezetek, menhelyek, internátusok, kórházak, gyógy-, büntető, javítónevelő és egyéb közintézetek az 1916. évi április hó 1. napjáig illetőleg az 5. § 1. bekezdésében megnevezett miniszterek által egyetértve esetleg megállapítandó későbbi határrnapig — akár rendes képviselői szerveik, akár megbízottjai által — a termelőktől elővétel, vagy készárúvétel útján az 1915. évi termésből annyi tengerit vásárolhatnak, mint amennyi tengeri az ellátandó személyek (lakosság, alkalmazottak, szövetkezeti tagok, ápoltak, növendékek, letartóztatottak

stb.) házi és gazdasági szükségletére (2. §) az 1916. évi tengeritermés felhasználhatóság terjedő idő alatt előreláthatólag szükséges lesz.

A Hadi Termény-részvénytársaság és ennek bizományosai bárhol bármennyi tengerit vásárolhatnak.

8. §.

A gazdasági egyesületek vetőmagot saját tagjaik részére megbízás alapján közvetlenül a termelőtől vásárolhatnak.

A földművelésügyi miniszter mezőgazdasági szövetkezeteknek az általa megállapítandó feltételek mellett megengedheti, hogy vetőmagokat továbbeladás céljaira vásárolhassanak s egyúttal megállapíthatja azokat az árakat, amelyeket a vásárolt vetőmag továbbeladásánál felszámíthatnak.

9. §.

Kereskedők (így nevezetesen fogyasztási szövetkezetek is) ha tengeri adás-vételével eddig is foglalkoztak, annak a törvényhatóságnak a területén, ahol üzleti tetepük van, a termelőktől tengerit továbbeladás céljaira is vásárolhatnak, de csak oly termelőtől, akinek eladásra szánt tengeritermése legfeljebb száz métermázsát tesz ki.

Az előbbi bekezdés alapján vásárolt tengerimennyiséget a vevő csak az államnak, vagy a Hadi Termény-részvénytársaságnak adhatja el.

Tilos a jelen § 1. bekezdése alapján vásárolt tengeriért az ott említett kereskedőknek (fogyasztási szövetkezeteknek) a továbbeladásnál olyan árat felszámítani, amely, habár a hatóságilag megállapított legmagasabb árat nem is haladja meg, mégis aránytalanul magasabb az általa a termelőnek fizetett áránál.

A fogyasztási szövetkezeteknek az a joga, hogy a jelen rendelet 7. §-a értelmében saját tagjaik házi és gazdasági szükségleteire a termelőtől vásárolhassanak, érintetlenül marad és illyképen vásárolt tengerikészleteikre az előbbi bekezdések szabályai nem vonatkoznak.

10. §.

Tengerit felhasználó iparvállalatoknak, ideértve a mezőgazdasági üzemekkel nem kapcsolatos állathizlálással iparszerűen foglalkozó vállalatokat is, az elsőfoku iparhatóság meghallgatásával annak a törvényhatóságnak első tisztviselője, ahol a vállalat telepe van, megengedheti, hogy üzemük céljára a termelőktől megbízott útján is bárhol annyi tengerit vásároljanak, amennyi hasonló célra az 1913/14. gazdasági évben felhasznált tengerimennyiség háromnegyed részének megfelelő.

Az engedély kiadását a törvényhatóság első tisztviselője a kereskedelemügyi miniszterhez, Horvát-Szlavonországokban a bánhoz haladéktalanul bejelenteni köteles, akik az engedélyt indokolt esetben vissza is vonhatják. A kereskedelemügyi miniszter a visszavonás felől a belügyminiszterrel és földművelésügyi miniszterrel egyetértésben határoz.

Ha a vállalat telepe az 1913/14. gazdasági évben nem volt üzemben, avagy később létesült, a szükséges tengerimennyiségek beszerzéséhez az üzemviszonyok alapul vételével a kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokban a bánal egyetértésben adja meg.

A vevő köteles a jelen § alapján beszerzett tengerimennyiséget annak feltüntetésével, hogy az hol tároltatik, a törvényhatóság első tisztviselőjének bejelenteni.

A hízalótelep birtokosának tilos készletből egy heti szükségletnél többet felőröltetni.

A szeszfőzde-vállalatok részére a m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 99,700 sz. rendelete szerint felhasználható tengerimennyiségek beszerzésére a pénzügyminiszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg esetenként ad engedélyt.

A pótkávéggyártás és a keményítőgyártás céljaira beszerezhető és feldolgozható tengerimennyiségeket a 2986/1915. M. E. számú ren-

delet szerint a kereskedelemügyi minister a belügyminiszterrel és a földmivelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországra nézve a bánnal egyetértőleg állapítja meg.

11. §.

Azok, akik a 9. és a 10. § alapján vásároltak tengerit, a rendes gazda gondosságával kötelesek ügyelni arra, hogy az általuk beszerzett tengeri minősége a tengeri jogszerű elidegenítéséig vagy felhasználásáig meg ne romoljék és emberi elemezésre alkalmas állapotban megmaradjon.

A 10. § alapján beszerzett tengerikészletét a vevő csak a 7., 8. és 10. § értelmében vásárlásra jogosultnak és csak a helyi közigazgatási hatóság engedelmével adhatja el.

IV. Vásárlási jogosultság igazolása.

12. §.

A jelen rendelet alapján nyert mindennemű hatósági engedélyt (8. és 10. §§) a vásárlás megkezdése előtt a vásárlás helyének községi előljárási bizottságánál (városi tanácsnál) be kell mutatni.

A 7. § alapján vásárlásra jogosultak megbízottai, nemkülönben a Hadi Termény-részvénytársaság bizományosai is, kötelesek a vásárlás megkezdése előtt a részükre kiállított igazoló okiratot a vásárlás helye szerint illetékes főszolgabirónál (városi polgármesternél) láttatás végett bemutatni és a hatóságnak felhívásra felmutatni.

Akinek a jelen rendelet 5. és 9. §-a alapján van vásárlási jogosultsága, ezt a lakhelyére nézve illetékes községi előljárási bizonyítványával igazolhatja.

V. A vételár.

13. §.

A jelen rendelet alapján eladott tengeriért nem köthető ki magasabb vételár annál, amely a szállítás (vasutra, vagy hajóra feladás) idejében érvényben álló hatóságilag megállapított áraknak megfelel. Ezzel ellenkező megállapodás az ártöbblet tekintetében hatálytalan.

A 7. § szerint vásárlásra jogosultak az általuk vásárolt termények továbbeladásánál azokat az árakat számíthatják fel, amelyeket a kereskedelemügyi minister hagy jóvá, még pedig a 7. § 1. bekezdésének esetében a belügyminiszterrel egyetértve.

A tengerire nézve az 1914/15. M. E. sz. rendelettel (a Budapesti Közlönynek 1915. évi március hó 31-iki számában) megállapított legmagasabb árak a kapcsolatos rendelkezésekkel együtt is érvényben maradnak.

VI. Az ügyletek hatálya. Büntető rendelkezések.

14. §.

A jelen rendelet ellenére vásárlási jogosultság nélkül kötött ügylet teljesítését a vevő nem követelheti és az ügyletből a netán adott előleg visszafizetésén felül egyéb jogot sem érvényesíthet.

A jelen rendelet értelmében vásárlásra jogosulttal kötött ügyletet az eladó a kikötött feltételeknek megfelelően pontosan köteles teljesíteni és evégből a vevő a közigazgatási hatóságnak segélyét is igénybe veheti. Ha az eladó olyan tengerit, amelyet a jelen rendelet szerint vásárlásra jogosultnak érvényesen eladott, a szerződésnek megfelelően a vevőnek át nem adja, azt a hatóság nála a közlélezés és a közszükséglet céljára olyan áron veheti igénybe, amely az eladót a vevővel kötött szerződés értelmében a jelen rendelet szerint megilleti.

15. §.

Kihágást követ el és az 1914: L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő:

1. az a termelő, aki az 1915. évi terméséből tengerit olyan részére idegenít el, akiről

tudja, hogy a jelen rendelet szerint vásárlási jogosultsága nincsen, vagy ha azt tullepi, valamint az a termelő, aki termésével a 4. § ellenére más módon rendelkezik, ugyszintén az, aki a termelőtől az 5., 9. és 10. § alapján vásárolt tengerit a 6., 9. 11. § ellenére vásárlásra nem jogosultnak adja el, vagy a 9. § 1. bekezdése alapján vásárolt tengeri továbbeladásánál a 9. § 3. bekezdésében meghatározott magasabb árat számít;

2. aki a termelőtől az 1915. évi termésből tengerit vétel útján vagy más jogügylettel a jelen rendelet ellenére vásárlási jogosultság nélkül, vagy annak tullepésével szerez;

3. aki olyan ügyletet közvetít, amelyről tudja, hogy a jelen rendelet rendelkezéseibe ütközik;

4. aki tengerikészletét a jelen rendelet ellenére a köteles gondosság elmulasztásával a romlástól meg nem óvja, vagy azt szándékosan emberi elemezésre alkalmatlanná teszi;

5. aki a beszerzett tengerimennyiséget a 10. § 4. bekezdése ellenére a törvényhatóság első tisztviselőjének be nem jelenti, valamint az, aki készletéből a 10. § 5. bekezdése ellenére egy heti szükségletnél többet felőrölt.

A jelen rendelet ellenére szerzett készletekre nézve a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elkobzásnak van helye. A 9. §-ba ütköző kihágás miatt jogerősen elítélt elveszti a 9. §-on alapuló vásárlási jogosultságát.

A jelen rendelet ellenére történt tengeribeszerzések hatóságilag nyomoztatni fognak és azokat a hatóságnál bárki bejelentheti. A rendőri büntető eljárás során elkobzandó készlet értékének egyötöde a feljelentőt illeti; többi része a felmerült költségek levonásával a rokant katonák segélyalapja javára fordítatik.

A jelen rendeletbe ütköző kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrség hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországekban e kihágások miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

VI. Záró rendelkezések.

16. §.

A jövődöbeli termés adás-vételének tilalmáról és érvénytelenségéről 1915. évi április hó 8. napján 1198/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet érvényében álló rendelkezései annyiban, amennyiben a jelen rendelettel nem ellenkeznek, továbbra is érvényben maradnak.

17. §.

Ha a földmivelésügyi minister közszükségleti célokra az 1914: L. t.-c. alapján alapuló igénybevételt a jelen rendelet 3. §-ában említett készleteken kívül bármely más készletre is elrendeli, a jelen rendelet 3. §-ának rendelkezéseit az ilyen igénybevételnél is megfelelően kell alkalmazni.

18. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya, amennyiben ez a rendelet a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik. Horvát-Szlavonországekra is kiterjed. A Horvát-Szlavonországekra kiterjedő rendelkezéseket, amennyiben végrehajtásuk nem a központi kormányokat illeti, ott a bán hajlja végre.

Budapest, 1915. évi szeptember hó 25-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

— **Nemesített növényfajták állami törzskönyvezése.** Nehány kitünő gazda költséget és fáradságot nem kimélve, hazai növényfajták nemesítése által igyekeztek olyan fajtákat előállítani, amelyek nagy termőképességet és a növényi betegségek elleni ellentállásukat állandóan meg is tartásák. Sok évi fáradozásukat már eddig is fényes siker koronázta, amennyiben ma már olyan nemesített magyar buza- és tengerifajtákat állítottak elő, amelyek az eddig tett kísérletek alapján az ország valamennyi részében nagy termőképességük és állandóságuk által kiválnak. Természetes, hogy ezen növényfajták vetőmagjai a rendesnél jóval drágább áron is értékesíthetők. Ezek a kiváló eredmények más gazdákat is komoly munkálkodásra serkentenek, de vannak gazdák és kereskedők, akik a komoly munkának ezeket az igazi eredményeit munka és fáradság nélkül igyekeznek maguknak hasznosítani olyképp, hogy jó tulajdonságokkal felruházott, nemesített vetőmagvaknak adják el közönséges terményüket, miáltal nemcsak a komoly munkával nemesítőknek, hanem a gazdák egyetemének is kárt okoznak, mert az értéktelen vetőmagvakat drágán vásárolják és termésük eredményét kockáztatják. Az OMGE. kebelében megalakult növénynemesítő-bizottság már a múlt évben mozgalmat indított aziránt, hogy a nemesített növényfajták állami elismerésben részesíttessenek és állami törzskönyvben tartassanak nyilván, hogy ezáltal a nemesítők és a nagy gazdaközönség érdekei az esetleges visszaélések ellen megvédessenek. A földmivelésügyi miniszterium a növényfajták nemesítésének nagyfontosságát elismervén, teljes mértékben méltányolta az ezirányu törekvéseket és az Orsz. m. kir. növénynemesítő intézetet megbizta a nemesített növényfajták állami törzskönyvének berendezésével és vezetésével, egyuttal az erre vonatkozó szabályrendeletet is kibocsátotta.

— **Tejesskannák megjelölése.** A Vasuti Üzletszabályzat 62. §-ához tartozó V. végrehajtási határozmányt a kereskedelmi miniszter f. hó 1-től számítandó érvénnyel a következő rendelkezéssel egészítette ki: „A tejesskannának a rendeltetési állomás nevével való megjelölése nem követeltetik, ha azok a kanna-tulajdonos nevével és lakóhelyével világosan és tartósan meg vannak jelölve. Ezt a megjelölést gyűrűalakú bádogszalagokra kell alkalmazni, amelyek a kanna lejtős részén a nyak és törzs között odaforrasztandók, az osztrák beforgalomban a megjelölésnek réztáblácskákon való alkalmazása is megengedettik.

Gazdatiszt, ki hadmentes, a gazdaság minden teendőjét érti, magyar, német és román nyelvet beszél, szeszgyárat vezet, állást keres. Cime: Kovács Sándor, Dés, Bocskay-utca 3.

3218

— **Szabadságolások mezőgazdasági munkára.** A honvédelmi miniszter megengedte a honvéd kerületi parancsnokságoknak, hogy különös méltánylást érdemlő esetekben önálló mezőgazdákat, a nagybirtokok és mezőgazdasági szövetkezetek alkalmazottait és a mezőgazdasági célokra szüséges kovácsokat és bog-

nárokat legfeljebb három hónapra felmentsék a katonai szolgálat alól. A kerületi parancsnokság azonban csak egy ízben adhat három hónapra felmentést. A felmentési javaslatokat a főispánok fogják az illetékes kerületi parancsnokságokhoz eljuttatni. Ha azonban a felmentési javaslat bizonytalan időre, vagy három hónapnál hosszabb időre szól, akkor a főispánok azt a földművelésügyi miniszterhez, illetőleg a horvát bánhoz terjesztik fel, aki aztán kikéri a honvédelmi, illetőleg a hadügyminiszter határozatát. Tekintettel arra, hogy egyes katonai parancsnokságok és közigazgatási hatóságok a gépészek és fűtők szabadságolására vonatkozó honvédelmi miniszteri rendeletet tévesen értelmezik, amennyiben a gőz, vagy motoros ekék gépészeire tartják korlátozottnak a szabadságolásnak november 30-áig történt meghoszábitását, de nem tartják ezt a fűtőkre is kiterjesztettnek — ami pedig a szóbanforgó rendelet egész célzatával nyilvánvaló ellenmondásban van — azt a kérelmet terjesztette az OMGE a honvédelmi miniszter elé, utasítaná, lehetőleg sürgősen az illetékes parancsnokságokat arra nézve, hogy a szóbanforgó rendelet helyes értelmezése szerint a szabadságolás a gőz, és motoros ekéknél alkalmazott fűtőkre is ugyanolyan feltételek mellett kiterjed, mint a gépészekre. Ezenkívül arra kéri az OMGE a honvédelmi minisztert, hogy a gépészeknek és fűtőknek a mezőgazdasági üzembben való nélkülözhetetlenségére való tekintettel tegye lehetővé ezeknek, legalább korlátozott számban, november 30-án tul is, bizonytalan időre leendő szabadságolását.

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ

TOKAJI LÁSZLÓ

A LAP AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA

Katona=mentes

gazdasági gépész-kovács, családós

állást keres

1916. január hó 1-én való belépésre.

Több évig nagyobb uradalma-
kba e minőségben szolgál-
gált s jelenleg is állásba van.

A szakmába vágó megbeszélés levél által. — Megkeresés: A kiadóhivatalba.

3214

A MAGYAR JELZÁLOG HITELBANK

KOLOZSVÁRI KÉPVISELŐSÉGE

(Jókai-u. 2. sz. I. emelet.)

FÖLDBIRTOKRA

és a nagyobb városokban fekvő

HÁZAKRA

15 évtől 65 évig terjedő törlesztéssel

LEGZSÓBB KÖLCSÖNÖKET NYUJT

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszá-
vazandó kölcsön összegére nézve

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

bizalmi férfiai adnak véleményt.

A KÉPVISELŐSÉG ELFOGAD

TAKARÉK-BETÉTEKET

és előnyösen kamatoztat.

Telefonszám 27.

3001

Gazdatiszti állást keres

algyógyi földmives iskolát jó sikerrel végzett 26 éves nős, hadmentns egyén, ki is elsőrendű uradalomban több évig mint ispán szolgált és jelenben mint gazdatiszt működik, folyó évi november hó elsejére.

Ajánlatot elfogad: Guttmann Jakab elhelyező irodája, Kolozsvár, Mátyás kir.-utca. (x. x.)

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alapított: 1900-ban. Alapított: 1900-ban.

Igazgatóság Budapesten IX. Kalvin-tér 10. Saját székházában

Biztosításokat elfogad tűz-, jég- és betöréses-lopás ellen, ugyszintén az ember életére a legkülömbözőbb módozatok szerint előnyös feltételek mellett.

Az üzleteredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek.

A lefolyt 14 év alatt a tagok hétszer részesültek az üzletereslegéből közgyűlési határozat értelmében díjvisszatérítésben.

Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz, vagy az ország minden egyes helyén működő képviselők közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

A szövetkezet biztosítékai 1914 XII. 31.:

Alapítványi üzletrészek és üzletrészek	2,550.760 — K
Díjtartalékok és díjvitel (levonva a biztosítást illető részt)	3,421.937.58 „
Háztartalékok (levonva a viszontbiztosítást illető részt)	386.879.10 „
Külön és egyéb tartalékok	640.502.27 „
A szövetkezet kötelezettségeinek fedezetére minde- nek előtt az évi díjbevétel és kamatjövde- lem szolgál, az kitétt 1914-ben	7,358.260 — „
Biztosított tagjainak fennállása óta kifizett	14,358.339.76 K
tűzkárokból	15,050.000 — „
jégkárokból	7,072.000 — „
Biztosított érték tűzben 1914. évben	960,000.000 — „
„ jégben	63,500.000 — „
Életüzlet állománya	19,013.428 — „

A „Gazdák Biztosító Szövetkezete“ alapítása és fióknévjénye a „GONDVISELÉS“ Országos Központi Segélyező-Társulat Budapest, IX. Kalvin-tér 10 mely társulat tagjai részére 50 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítást nyújt, népbiztosítási osztálya keretében pedig 2000 koronáig hozomány, katonai és vegyes biztosításokat közvetit minden orvosi vizsgálat nélkül.

Homlokzatok és belsőhelyiségek

meszelésére

a legjobb és a legtokéletesebb

3010 II.

Kimerítő ajánlatot és mintát szivesen küld:

Lutz Ede és Társa

festékgyárak

BUDAPEST, VII., ker., Örnagy-u. 4.

Erdélyi Gazda kiadóhivatala

158

Telefonszám.

ELADÓ

rendkívül dus, egészséges

Bükk-makk termés

700—800 darabra elegendő, teljes kihizla-
lásig. Vasuthoz közel. Bő viz. Helyi viszo-
nyokkal ismerős pásztor stb.

Czim megtudható: A kiadóhivataltól.

Patkánin

Név és védjegy
törvényes
szabadalom

patkányirtó szer

ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány, Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskerekén.

Tökéletes biztos eredményről jótállás.

3173

Tökéletes biztos eredményről jótállás.

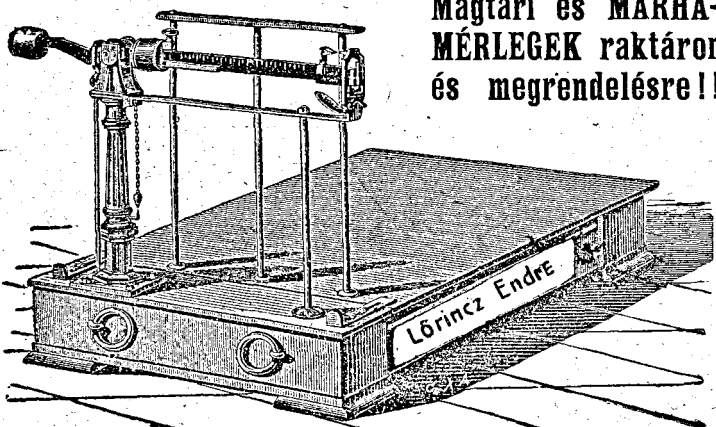
Reitter Oszkár nagybecskereki főkapitánynak teljesen biztos hatá-
sú találmánya (nem mérge) emberre és állatra cseppet sem veszélyes.
1 doboz ára 2 korona, mely elegendő körülbelül 120 patkány ki-
irtásához. Ismertető leírást, melyben le van írva, hogy különféle nagy-
ságu gazdasághoz hány doboz szükséges a teljes kiirtáshoz — kérésre

PETREUS L. UTÓDA LŐRINCZ

KITÜNTETETT OKLEVELES MÉRLEGKÉSZÍTŐ, ÉPÜLET- ÉS MŰ-
LAKATOS, VAS- ÉS RÉZBUTORGYÁRTÓ.

KOLOZSVÁR,
HOSSZU-UTCA 26. SZ.

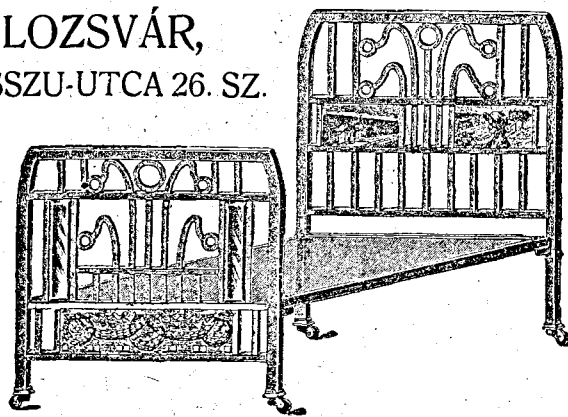
3111

Magtári és MARHA-
MÉRLEGEK raktáron
és megrendelésre!!

ELVÁLLAL :

Vas és fémből előállítható szak-
májába vágó minden munkát. Kór-
házak, szállodák, gazdaságok, is-
tállók, tehenészetek stb. fa, vagy
fémbutorral való berendezését.
Folyósó, lépcső és sirrácok készi-
tését. Gazdasági és kerti kerítéseket
Kerti butorokat és sátrakat. Réz-
és vaságycat és butorokat, stb.

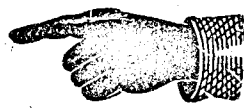
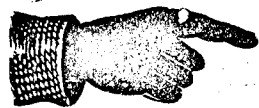

Költségvetéseket és rajzokat kívánatra díjtalanul
Pontos időre szállítás! Szolid és versenyképes árak!
Szakszerű tökéletes munka!

MAGTÁRI ÉS MARHAMÉRLEGEI MINDEN MÁSNÁL JOBBAR ÉS OLCSÓBBAR

Hazafias kötelesség most a többtermelés!

Jelentékeny műtrágyamegtakarítás mellett
tetemes **terméstöbbletet** biztosít
a **sortrágyázás!**

Legjobb kombinált vetőgép a szabadalm.

“REKORD II.”

Sorba vet.

Árajánlattel szívesen szolgál

Sorba trágyáz.

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezér-
ügynöksége Budapest, Vilmos-császár-ut 32. szám.